Posamezna Št...
Naročnina
... din., čet...
Celo leto 1...
...računajo
...reriranju
Sprejema na... reklamacije.
Telefon interurban št. 113.

Dolžnostni izvod.
1 P. n. Licejska knjižnica. Ljubljana.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v pondeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

97. št. Maribor, dne 29. avgusta 1928. Letnik XV.

V. katoliški shod v Ljubljani.

Po naročilu gospoda urednika naj pregledno opišem vtise minulega našega petega katoliškega shoda za vse tiste, ki niso mogli tja, bodisi, da so jih zadrževale doma težke dolžnosti ali druge okolnosti. Toda pretežka je ta naloga, kajti preveč je bilo vsega za oko in za srce. Nepregledne so bile množice našega vernega ljudstva in nepopisno njegovo navdušenje; ogromno je bilo opravljeno delo.

Nebo nam je poslalo v soboto dan preizkušnje v obliki neprestanega močnega dežja, za to pa nam je dalo v nedeljo najlepši solnčni dan.

Železnica je s točnostjo, kakor jo pozna le naš slovenski železničar, sipala tri dni na glavnem kolodvoru ljubljanskem vedno nove množice ljudstva v mesto in v soboto ter nedeljo zjutraj je mrgolelo po vseh cestah in potih iz bližnje in daljne okolice ljubljanske, kakor da se selijo mravlje.

Ogromna udeležba,

to je prvi vtis, katerega je moral dobiti vsakdo pa naj je naš prijatelj ali nasprotnik. Cerkve so bile neprestano polne, ulice so bile polne, trgi so bili polni in tudi gostilne kot okrepčevališča so bile polne. Polne so bile vse naše šole in druga poslopja, toda povsod: mir, red, poštenost, nobenega vpitja in razgrajanja, ne pijanosti in ne izbruha kakršnekoli strasti. Na obrazih vseh udeležencev le sijaj radosti in samozavesti: organizirana množica z jasnim ciljem in trdno voljo!

Število udeležencev ni mogoče natančno dognati. — Strokovnjaki so šteli na več mestih udeležence slovesnega sprevoda, toda ob celem sprevodu so stali na trotoarjih, po ulicah in na trgih ter pri oknih tudi udeleženci v ogromni večini. Spoznal si jih po znakih in po pozdravih. Nad 50.000 so prevozile železnice potnikov z izkaznicami, a bližnja in daljna okolica ljubljanska je dala najmanj 20—30 tisoč ljudi. Prištejemo še k tem, ki so prišli res z namenom, da pokažejo svoje mišljenje in posvedočijo svoje pozitivno versko prepričanje še one, ki so zraven stali tiho, ker je množica s svojo resnostjo morala vzbuditi spoštovanje, ali pa — malodušnost, potem imate približno sliko, kakor jo je nudil ta katoliški shod po svoji množici. «Še nas je«, «Strašno veliko nas je«, to ti je vsak rekel kot nekak prvi pozdrav pa naj je bil preprost človek z dežele ali meščan. Ni čuda, da je vzkliknil ljubljanski škof ves prevzet od vtisa množice in ciljev, katerim hoče ta monžica iz vseh stanov in poklicev v naši Sloveniji posvetiti razum in srce: «Gospod, sedaj pa pusti v miru zaspati svojega hlapca, ker si mu dal milost doživeti ta dan«.

Strog red in disciplina

je bil drugi vtis, ki si ga moral dobiti na tem ogromnem shodu. Neštete množice so bile res prožete enega duha in ene misli in zavedali so se, da morajo visokim ciljem in mislim služiti z resnostjo in dostojnostjo.

Silno delo

se je moralo opraviti, da se je prepojila ta množica s tako izrazitim pozitivnim krščanskim duhom in se je strnila v mogočno enotno sliko v vsej svoji individualni pestrosti dela, poklica in organizacije kot izraza moči in hotenja.

Glavni delež na tem delu imajo oni, ko so v svojih kolarjih in skromnih črnih suknjah — deloma oguljenih — tolikokrat zasmehovani in osovraženi od nasprotnikov posvetili sebe Bogu in delu za narod. Kako težko in pusto samotno je često njihovo življenje, kako bridko često v mestih in predmestjih! Toda sedaj so s toplim srcem in bleščečim očesom zrli, kako je ovenčano to delo za Boga in narod z uspehom.

Mi vsi, duhovni in posvetni delavci pa smo si zatrjevali: še se bomo vojskovali, še žrtvovali, še med seboj tekmovali, da še razširimo in poglobimo dosedanji naš uspeh.

Toda kaj bi bilo vse naše delo, ako bi ne bila gibajoča sila

moč in prepričevalnost idej,

katere so prepojile dušo narodovo, da se je združil v eno velikansko celoto in v znak svojega prepričanja in svoje volje poslal na shod svoje sinove in hčere od nežnih mladeniških let do sive častitljivosti k zemlji sklonjenega starca.

Tvoji smo Vsevečni in v Tebi z vsem svojim stremljenjem in delom. Po svoji najboljsi volji in vesti hočemo služiti in delovati in doseči vse v časni in večni prid družine, stanu, naroda, človeštva in njegovih organizacij.

Mnogovrsten spored

ob katoliškem shodu je zrcalo višine in mnogovrstnosti našega udejstvovanja na vseh poljih javnega in zasebnega življenja. Vse, kar hrepeni in služi ideji krščanstva in njegovega praktičnega udejstvovanja, je dobilo svoje mesto in svojo besedo. Pregledovala so se dosedanja pota in presojali uspehi ter ugotavljale v resolucijah smernice za bodočnost. Poleg predpoldanskih, popoldanskih in večernih pobožnosti in govorov v cerkvah, je bilo 33 zborovanj, kjer je nešteto referentov in koreferentov ter drugih govornikov razpravljalo o vsem, kar je potrebno za naše duševno in materijelno življenje, za vse panoge udejstvovanja katoličana na verskem, vzgojnem, gospodarskem, socijalnem prosvetnem, političnem, spolnokulturnem, umetniškem in Bog znaj kak šnem polju še. Cele knjige bodo morale posvedočiti, in pojasnjevati to, kar izražajo sklepi in resolucije, ki so sklenjene na teh shodih in zborovanjih.

Poseben sijaj

je katoliškemu shodu dala navzočnosti našega vladarja Aleksandra I. in zastopnika našega najvišjega cerkvenega glavarja, svetega očeta, ki je poslal celo posebno pismo (breve)! Kralj in papežev zastopnik sta lahko videla voljo in odločnost, discipliniranost in udanost našega naroda, ki se je zrcalila v manifestacijah, a dobila svoj višek in najlepši izraz v posvetitvi Srcu Jezusovemu. Iz te posvetitve je kipela molitev in izpoved, da hočemu v Bogu iskati ne samo svojo večno, temveč tudi zemeljsko srečo. Njemu posvetiti in izročiti sebe, družino, narod, domovino in ves človeški rod.

Sijaj so povzdignili tudi navzoči cerkveni dostojanstveniki: jugoslovanski škofje in posvetna gosposka: predsednik parlamenta in ministri.

Manifestacijskega sprevoda

v nedeljo in manifestantov posebej opisati ni mogoče. Nad 25—30 tisoč ljudstva je korakalo strogo urejeno in ta pohod sta občudovala kralj in papežev odposlanec in dostojanstveniki ter tisoči in tisoči ob cestah in oknih.

Ali naj pišem o zastopnikih: poslancih in županih? Ali naj naštevam dolge vrste narodnih noš, vrste dijaštva, našega katoliškega učiteljstva, naših tisočev in tisočev Orlov in Orlic, nepregledne vrste ljudstva, moških in ženskih, mladih in starih, organiziranih po škofijah, dekanijah in župnijah?! Ali naj vam pišem, kako, se je vsa ta ogromna množica v senci zastav združila in zlila na Kongresnem trgu in v «Zvezdi« sredi Ljubljane s svojim kraljem in cerkvenimi knezi v eno samo valovajoče morje, ki je utihnilo in se umirilo v mogočni tišini in iskreni molitvi, ko je papežev namestnik stopil pred oltar in daroval nekrvavo daritev svete maše in je mogočno kipela k nebu pesem naših pevcev?! Ne, ni mogoče opisati teh utisov, ne veličastne tišine množice, ne kipečih izrazov udanosti Cerkvi in državi in — Večni Resnici.

Manifestacija mladine

je bila orlovska prireditev na novem, še le deloma po načrtu slov. katoliškega umetnika arhitekta Pečnika, urjenem «Stadionu«. Ljudstva se je zbralo na tej prireditvi v nedeljo popoldne do 30 tisoč. Dobri dve uri so prihajale gosto strnjene množice ljudstva, da občudujejo svojo v Orlih in Orlicah organizirano mladino, ter ji izkažejo svojo ljubezen, da se tako žrtvuje in navdušuje za vse, kar je katoličanom lepo in sveto.

Sklep.

To so prvi moji utisi, katere podajam s petega katoliškega shoda. Iz vse ogromne prireditve je moral odnesti vsak udeleženec vtis: Odrešenikova Resnica je večna, nepremagljiva je njena hraniteljica in oznaniteljica: Cerkev in le ta Resnica zamore zadovoljiti in prerodit posameznika ter združiti rodbino, stanove, narode v novem redu v novo, harmonično celoto. Slovenski narod pa ne bo zadnji, ki bo iskal svojo srečo v tej Resnici.

I. Vesenjak.

Politični položaj.

Vladna posvetovanja in načrti glede Hrvatske. — Zunanji minister dr. Ninčič se je vrnil v Beograd in v soboto popoldne se je vršila dolgotrajna in važna ministrska seja, ki se je bavila največ z Radičevo akcijo. Del režimskega tiska skuša predstaviti Radičev diplomatični poskus v Londonu kot popolnoma neuspešen, prava poročila, ki prihajajo iz Londona, so pa taka, da je vlada nervozna in v skrbeh. Citati iz londonskih listov po beograjskih listih so potvorjeni in nepopolni, zagrebški listi so prinesli cele prevode, ki čisto drugače izgledajo ter postavljajo beograjska poročila in citate na laž. Pašič je izdelal poseben načrt za postopanje proti HRSS in dr. Ninčič je prišel v Beograd, da da vladi tozadevne inštrukcije. Vlada izvaja neko policijsko blokado Hrvatske ter išče ljudi, ki bi začeli nov hrvatski pokret ter Hrvate okrenili proti Beogradu. Doslej s tem še ni imela sreče. Našla je sarajevskega odvetnika dr. Pavičiča, ki je zahteval takoj velike koncesije za neko svoje podjetje, vladi pa nima s čim pomagati, ker nima nikogar za seboj. Našlo se je še par drugih, ki tudi veliko zahtevajo, a nimajo kaj dati. Dr. Ninčič bo ostal najbrž do konca tedna v Beogradu, o Pašiču pa pravi, da prav nič ne ve, kedaj da pride. — Kakor se vidi, so vse instrukcije glede Hrvatske in HRSS zelo prikritega značaja. Vlada hoče razpoloženje v Hrvatski vestno nadzorovati in študirati, ogiblje se pa vsega, kar bi še povečalo ogorčenje proti Beogradu. Minister dr. Ninčič napoveduje še več posvetovanj tozadevno, o akciji proti Radiču v inozemstvu pa da razumeti, da je že v posebno določenem tiru in rokah.

Pogajanja o reškem vprašanju. Od strani vlade se zatrjuje, da je bil že sredi tega mesca poslan na Mussoliniev «ultimatum« odgovor, ki je v skladu z dosedanjimi izjavami naše delegacije v paritetni komisiji ter ne odstopa od pravic, ki jih dajejo mirovne pogodbe. Naš odgovor naj bi obstojal v sledečem: 1. Paritetna komisija bi vzela v svoje roke vlado nad reško državo za dobo enega leta, dokler se ne uredi štatut reške države. Ako se niti tekom enega leta ne bi dosegel popolen sporazum o Reki, bi se dal problem v razsojo predsedniku švicarskega federativnega sveta v smislu odredb rapallske pogodbe. V tej prvi točki se strinja odgovor naše vlade z Mussolinijevim predlogom. 2. Politična in administrativna oblast bi vzela v celem obsegu paritetna komisija, a ne Italija, kakor to zahteva Mussolini. 3. Administracijo železnic in pristanišča bi izvrševala paritetna komisija v kolektivnem konzorciju, iz katerega se izključujeta Baroš in Delta. 4. Pristanišči Baroš in Delta ostajata pod suvereniteto kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev brez vsake omejitve od dne podpisa sporazuma o Reki.

Okrog občinskih volitev v Srbiji. Po volitvah, ki so se končale z zmago radikalov, prihajajo od vseh krajev pritožbe z motivacijo, da se volitve niso vršile zakonitim potom, ampak da se je uporabljalo nasilje in različne prevare od strani radikalov ter radi tega volitve v takih krajih ne morejo biti veljavne. «Politika« pa poroča, da je tudi v Beogradu takozvani meščanski blok, v katerem pa imajo glavno besedo demokrati, vložil protest pri državnem svetu proti rezultatu občinskih volitev v mestu. V tej pritožbi protestirajo proti nepravilnosti pri volitvi članov volilnih odborov, katere bi po pravilih morali izžrebati, v resnici so jih pa izvolili javno potom glasovanja. Nazadnje se v pritožbi navaja, da so za radikale glasovali ljudje, ki niso imeli pravo glasovanja. Nekateri so celo glasovali v imenu že umrlih Beograjčanov, dočim so drugi glasovali na dveh ali treh mestih. Poleg tega protesta bo izdal meščanski blok interesantno štatistiko, iz katere se bo videlo, kdo je vse glasoval pri volitvah, ker je fakt, da so glasovali samo nižji stanovi, dočim se je velik del uradništva in trgovcev odtegnil glasovanju, glavna čaršija pa se ga vobče ni udeležila. To statistiko namerava blok v kratkem objaviti.

Pašič in «Srnao.« Predsednik beograjske vlade Pašič je postal ustanovni član društva «Srbska nacijonalna omladina« (krajše: Srnao, nekakšna srbska Orjuna) ter daroval društvu 4000 D.

Vprašanje južne železnice. Na konferenci ministrstva saobračaja, ki se je vršila prošli teden, se je razpravljalo med drugim tudi o ratificiranju rimskega sporazuma o nacijonalizaciji južne železnice. Na konferenci se ni ničesar pozitivnega sklenilo ter namerava vlada čakati, da sporazum ratificirajo Avstrija, Italija in Francija. Iz Avstrije pa zopet prihaja poročilo, da Avstrija noče preje sporazum sprejeti, dokler ga naša vlada ne ratificira.

Po svetu.

Umor bolgarskega zemljoradniškega voditelja Daskalova. V nedeljo ob 11. uri dopoldne je bil v Pragi na sredi obljudene ulice izvršen atentat na bivšega bolgarskega ministra in poslanika dr. Rajko Daskalova. Daskalov je dobil tri revolverske strele v trebuh in je črez par ur umrl v sanatoriju, njegov spremljevalec dr. Bobodjev je lahko ranjen, atentator, ki je v rokah češke policije, je pa mladi bolgarski šovinistični študent Nikolov. Pokojni Daskalov je bil vnet sovrstnik in sobojevnik umrjenega Stambolijskega za pravice bolgarskega kmetskega ljudstva. Septembra leta 1918 je on bil

duševni vodja upora seljakov v bolgarski vojski, proglasiti je hotel seljaško republiko in odstaviti carja Borisa, Stambolijski, ki je bil mehak in popustljiv, je pa carja pustil in v tem je zaenkrat velika nesreča za zemljoradniški pokret. Reakcija se je zopet povspela na krmilo in sedaj kruto, cinično in zverinsko ubija svoje predobrodušne nasprotnike, ki so ji poprej prizanašali. Po padcu Stambolijskejeve vlade je Daskalov organiziral zemljoradniško zastopstvo v emigraciji ter pred internacijonalnim forumom začel boj proti terorju nove vlade. Izdal je apel, o katerem smo nedavno poročali, bolgarska reakcija je pa odgovorila s smrtonosnimi streli. Mudilo se ji je, ker je Daskalova vsled njegove velike energije in sposobnosti ter odkritega nasprotstva do carja Borisa in vseh Koburžanov smatrala za zelo nevarnega. Pokojni Daskalov je bil namenjen na kongres srbskih zemljoradnikov v Curugu. Od odličnejših mož bolgarske zemljoradniške stranke je sedaj samo še bivši minister Obov v emigraciji in pri življenju.

Iz tabora internirancev v Zala-Egerszégu Naš konzulat v Budimpešti je objavil komunikej, v katerem zijavlja, da se je našemu poslaništvu posrečilo doseči, da je posebna delegacija posetila tabor jugoslovanskih internirancev v Zala-Egerszégu ter izposlovala od madžarske vlade, da je naše državljane, internirane v tem taboru, izpustila. V taboru se je do zadnjih dni nahajalo okrog 140 naših državljanov. Dve tretine od teh je madžarska vlada že izpustila. V taboru jih je še ostalo kakih 42, katere pa bodo madžarske oblasti te dni poslale v našo državo.

Nemčija in Francija. Francoski listi so v glavnem zadovoljni z govorom novega nemškega kanclerja dr. Stresemanna, zamerijo mu pa samo to, da ni bolj obsodil pasivne resistence in ker je obtoževal reparacijsko komisijo. Francozi naglašajo, da se njim ni treba bati, če bi se računi reparacijske komisije predložili in pregledali. «Matin« piše: «Mi bi novega kanclerja lahko pohvalili, če se ne bi bali, da mu s tem škodujemo.« — V splošnem se pa smatra, da je v kanclerjevih izjavah že važen korak v rešitev sedanje krize in da se vidijo že štiri etape, ki bodo vodile k likvidaciji spora in vseh nesoglasij. Najprej naj bi se ustavil pasivni odpor v Poruhrju, potem bi se vojaška okupacija spremenila v čisto gospodarsko in ko bi tudi Angleži in drugi zavezniki začeli sodelovati pri produktivnem izkoriščanju Poruhrja, bi se lahko dalo Nemčiji mednarodno posojilo. — Francoska vlada je dala svojim poslanikom po državah tudi navodilo, naj sporočijo vladam, pri katerih so akreditirani, da Francija ne bo nasprotovala, če bi se Nemčija potegovala za sprejem v Društvo narodov.

Francoski dolgovi v Ameriki. Ameriška komisija za inozemske dolgove je prejela iz senata vlogo, ki predlaga, naj komisija pozove francosko vlado k točni izjavi, kako in kedaj namerava Francija Ameriki plačati svoje dolgove.

Francosko-čehoslovaška trgovska pogodba. Trgovska pogodba med Francijo in Čehoslovaško je dovršena. Povodom tega je zveza čehoslovaških industrijalcev objavila nekatere točke, ki določajo v glavnem ugodnosti te pogodbe: Francija je dovolila popust v 300 slučajih. Pri nekaterem blagu zanaš ta popust 20%, pri večini pa 50—70%, pri par predmetih celo 90%. Čehoslovaška pa daje carinske olajšave za francosko blago v 140 slučajih. Drugače bo pa francosko blago protežirala proti drugemu. Odsedaj bodo dovoljene za čehoslovaško blago v Franciji vse carinske olajšave. To velja za transporte po železnicah, rekah in morju. Blago gre tudi lahko skozi pristanišča, ki so važna za trgovino Čehoslovaške, kakor: Stettin, Hamburg, Trst, Braila, Galac in Reka. Prej so te olajšave veljale samo za blago, ki je šlo po Labi preko Hamburga.

Politični boj v Grčiji. Bivši ministrski predsednik Venizelos je dal v Parizu novinarjem izjavo, s katero se označuje za republikanca. Rekel je, da bi se morala na vsak način preprečiti dolgotrajna meščanska vojna v Grčiji. Republikanska stranka ne bi smela prevratno nastopiti, ampak ostati bi morala v okvirju ustave kot lojalna opozicija monarhističnemu režimu, da narod polagoma spozna vrednosti pravega demokratizma in da država zopet pride v normalno in urejeno stanje. Če bi pa monarhisti poskusili z državnim udarom, potem pa naj oni sami nosijo vse težke posledice. Venizelos tudi izjavlja, da se ne misli več vrniti v aktivno politiko.

Poglavje o kuluku.

(Iz ptujskega okraja).

Veliko razburjenje je tudi pri nas vzbudil zakon o kuluku (tlaki) za popravo cest, kar se je pokazalo tudi na zborovanju v Ptuju dne 12. avgusta. Naši poslanci so zahtevali, da se kuluk za Slovenijo ne sme izvajati, kar jim je minister tudi obljubil.

Iz zakona in iz pravilnika k zakonu je razvidno, da mora okraj ali občina potom gradbene sekcije pri glavarstvu prositi pri ministrstvu za dovoljenje, da se sme s kulukom (tlako) popravljati ceste. Tudi, če bi okrajno glavarstvo ali okrajni zastop kje hotel popravljati ceste s kulukom, mora prositi in dobiti od ministra za zgradbe dovoljenje. Nekateri pa mislijo, da lahko okrajni glavar ali okrajni zastop po svoji volji nalaga tlako, kakor hoče. To ni res, ampak mora prej imeti dovoljenje od ministra. Nekateri samostojni župani so res že kar drugi teden potem, ko se je izvedelo za to postavo, zapovedali kuluk in zagrozili z velikimi kazni, kdor jih ne bi ubogal. Ti samostojni hujskači so tudi lagali ljudem: to vam je dr. Korošec napravil, to imate, ker ste njega volili. To je seveda ena debela samostojna laž, ker so se ravno naši poslanci uprli temu zakonu, ki ga je srbska večina sprejela, a na zahtevo naših poslancev pa je minister obljubil, da se ta zakon v Sloveniji ne bo izvajal. Ti brezvestni samostojni lažnjivci so tudi begali ljudi: drugo leto bote morali iti v Srbijo in Macedonijo delati in navažati ceste zastonj, pri svoji hrani. Seveda je le kak samostojni zaslepljenec zmožen tako neumno-hudobno lagati. Da bi mogel kdo v kako drugo deželo koga siliti na kuluk (tlako) delat ni res, ker zakon izrecno pravi: na popravo cest se ne sme nihče pozvati zunaj okraja svojega bivališča in sosednih okrajev. Torej je izključeno, da bi smeli na podlagi tega zakona koga v drugo deželo poslati na kuluk.

Kjer bi se na prošnjo občine ta kuluk vpeljal, se sme le za popravo cest, ne pa za gradbo novih cest.

Nekateri nepoučeni ali hudobni so pravili, da more vsaka občina ali okraj vsakega občana poslati na tlako 7 dni v spomladi in 7 dni v jeseni. V postavi pa ni tako, ampak ta pravi: poprava cest z ljudskim delom se sme (ne mora!) vršiti največ dvakrat (torej se sme tudi samo enkrat) na leto, in sicer največ do 7 dni spomladi in do 7 dni v jeseni, torej je lahko tudi samo en dan ali pol dneva, kakor je potrebno, ne sme pa več kot 7 dni vsakokrat, manj dni pa se lahko vrši.

Iz besed zakona je jasno, da nihče ni prisiljen iti sam osebno na kuluk, ampak ima vsak pravico, da lahko drugega pošlje ali plača v denarju.

Kakor vsi zakoni, ki jih površna in nesposobna srbska vlada izdela, ima ta zakon tudi marsikatero nejasnost na primer: 1. iz besed zakona ni razvidno, ali je dolžen vsak državljan, naj plačuje kak davek ali ne, ali so dolžni samo tisti, ki kak davek plačujejo iti na kuluk ali se odkupiti, župani so v veliki zadregi, koga naj vpišejo v seznam zavezancev.

2. Postava pravi, da ne sme ne za se, ne kot namestnik delati nihče, ki je mlajši kot 18 let in starejši kot 50 let; vzemimo ta-le slučaj: en veleposestnik, ki plačuje 1000 D neposrednega davka in bi moral dvajseterno delati ali dati dvajseterno zameno (to je dvajsetkrat toliko delati ali dvajsetkrat toliko plačati kot tisti, ki plačuje manj kot 100 D davka), je star 55 let; zdaj ni jasno, ali je prost samo osebnega dela in mora dati zameno v denarju ali ljudeh, ali pa mu tudi zamene ni treba dati in je torej zato, ker je več kot 50 let star, prost osebnega dela in vsakega plačila, vsake zamene.

3. Tudi ni spoznati iz besedila zakona: ali so ženske posestnice vsega popolnoma oproščene ali ne, da osebno niso dolžne iti delati, je menda jasno, ali pa kot davkoplačevalke niso dolžne mesto sebe dati ljudi ali plačevati v denarju, pa ni jasno, in se tudi gospodje pri davkariji in glavarstvu ne spoznajo.

4. Uradniki, dijaki in vojaki so oproščeni tlake: Kaj pa, če ima na primer uradnik veliko posestvo in plačuje davek? Ali mora kot posestnik po visokosti davka vendar poslati ljudi ali plačati v denarju? V zakonu to ni jasno. Glavar dr. Pirkmajer je rekel dne 12. avgusta na tozadevno vprašanje: jaz sem prost kuluka, tudi če bi imel vse haloške gorice v svoji posesti. Mi smo mnenja, da če mu tudi osebno ni bi bilo treba iti delati, ampak zameno v ljudeh ali denarju bi moral dati.

Veliko protislovje je med tema dvema stavkoma v zakonu: 1. Kadar se odredi poprava cest z ljudskim delom, mora vsak državljan in vsak davčni zavezanec razen dijakov in državnih uslužbencev (uradnikov) vobče delati osebno in z vprežno živino in vozovi; malo vrst pozneje pa pravi zakon: 2. Vsakdo ima pravico, svoje osebno delo zamenjati bodisi z drugo sposobno osebo bodisi z denarjem. To je protislovje: v prvem stavku pravi, da mora vsak osebno delati, v drugem pa, da ima vsakdo pravico, zamenjati svoje osebno delo z drugim človekom ali denarjem, da se torej nikogar ne more siliti, da osebno dela, kakor to zahteva prvi stavek!

Županstvom nalaga ta zakon novo delo, sestavljanje seznamov oseb in voz vsako leto. Zdaj so uradi bili tako goreči, (kadar gre za to, da se ljudstvu in županstvu kako breme naloži, uradni šimel poživi in poskoči!), da so zahtevali ta imenik, predno je ministrstvo izdelalo pravilnik, ki še le pove, kako se naj zakon izvaja ter se zato zakoni sploh ne smejo prej izvrševati, dokler ne pride pravilnik. Dasi še ni bilo pravilnika, so glavarstva zahtevala od županstev pod strogo kaznijo te imenike, ki seveda niso mogli biti prav sestavljeni, ker še ni bilo pravilnika, ki še le pove, kako se ta sestavlja. Ko je prišel pravilnik, so bili imeniki nepravilni, in županstva so morala nove sestavljati, kakor bi drugega dela ne imeli. Balkan pač koraka proti severu.

Naše mnenje o kuluke je to: ta postava je mogoče potrebna za Srbijo in Macedonijo in balkanske razmere, mi jo odklanjamo, kakor so jo odklonili naši poslanci. Okrajnega glavarja opozarjamo, da se ne bomo pustili od njega ali koga drugega nalagati tlačanskega jarma. Mi imamo okrajne zastope in plačujemo okrajne doklade zadosti velike. Ti naj skrbijo za ceste, mi nimamo časa z vozovi hoditi tlako delati, imamo drugega dela dovolj. Občine pa so si že od nekdaj pomagale s tem, da so občane pozvale na skupno, vzajemno popravo občinskih cest. Kjer občine vodijo pravi odločni možje, si sami napravijo dobre ceste — brez birokratičnega kuluka. Zato zahtevamo, da naj minister za zgradbe drži dano besedo, da se postava o kuluku v Sloveniji ne bo izvajala.

Dnevne novice.

Edino orožje so jim še klevete, laž ter smešenje. Naprednjake je silno grizel naš kat. shod. Cele tedne pred shodom so uporabljali svoje časopisje v to, da so skušali shod s smešenjem omrziti pri občinstvu. No, pa s svojim smešenjem niso prav nič dosegli in kat. shod je naprednjake same glede sijajnosti presenečil in ostale so jim po shodu kot zadnje obrambno orožje: laž in klevete. Sedaj pisarijo po svojih glasilih, da je bil kat. shod ena čisto navadna politična prireditev ter agitacija itd. Naše časopisje in pametna slovenska javnost se ni zmenila za naprednjaško psovanje pred shodom, pa se tudi sedaj po shodu ne; pač pa si bomo številke «Jutra« in «Naroda«, kjer so bruhali razni razboriti naprednjaki ogenj in žveplo na našo prireditev, shranili in jim bomo kaj citirali iz ograje liberalnih psovk ter klevet ob priliki kakega večjega sokolskega dirindaja. Naprednemu časopisju je dovoljena vsaka laž ter podlost; našemu pa niti stvarna kritika naprednjaških prireditev ne, takoj nas obdolžijo, da smo proti kulturi, napredku, svobodi itd. Dobro, da je naša poštena javnost že vajena na napredno orožje, na: klevete, laž ter smešenje in gre svojo pot za programom ter gospodarsko-kulturnim delom SLS.

«Točnost« informacij demokratskega časopisja. — Ljubljanski kat. shod sta posetila poleg kralja tudi znana radikalna politika minister dr. Velizar Jankovič in Ljuba Jovanovič. Iz tega poseta radikalov v Ljubljani kujejo demokratje po svojem časopisju vsemogoče kombinacije o vstopu klerikalcev v vlado. «Tabor« od torka ima celo poročilo, da so opozicijonalci mnenja, da je porabil dr. Jankovič pot v Ljubljano za važno politično misijo. Že pred par dnevi je minister Jankovič govoril s poslancem g. dr. Hohnjecem o možnosti klerikalne podpore radikalni vladi. Klerikalci so načeloma za sodelovanje z radikalci, stavijo pa pogoje, ki jih radikalci za sedaj še niso mogli sprejeti. G. Jankovič je nato izjavil, da bo par dni razmišljal o teh predlogih, nato pa se bo pripeljal v Ljubljano, kjer se bodo pogajanja nadaljevala. Tako se je tudi zgodilo. Pričakovati je tedaj, da bo ljubljanske sestanek velikega pomena za nadaljni razvoj naših notranjepolitičnih razmer. — Take so «Taborove« informacije, a mi smo radovedni, kje neki bi naj bil Jankovič govoril pred dnevi z dr. Hohnjecem, ko pa je bil dr. Hohnjec pri svojem bratu v Čadramu pri Konjicah in se je pripeljal v Ljubljano v noči od sobote na nedeljo in v noči od nedelje na ponedeljek pa zopet nazaj v Maribor. Po «Taborovih« informacijah je g. minister Jankovič poiskal dr. Hohnjeca nekje na Pohorju in sta se tamkaj v pohorsko svežem zraku razgovarjala o možnosti klerikalne podpore vladi. Pri «Taboru« si gospoda vsak teden dovoli po več rac, ker je sedaj doba kislih kumarc.

Takse in pristojbine. Kakor so časniki poročali, namerava vlada predložiti zakon o taksah, ki bi se zopet povišale. Desetek pri kupnih pogodbah ali prevzemanju posestev menda mislijo povišati na 10%. Ker notarski in drugi stroški znašajo navadno tudi toliko kakor procenti (desetek), bode se moralo plačati 20% od kupne svote ali tržne vrednosti posestva. Kaj naj rečemo o tem? To ni taksa ali pristojbina, ampak plenjenje, ropanje, nasilno odvzemanje premoženja. Naj se n. pr. pri kakem posestvu primeri, da ga mora vsled nastalih razmer že kmalu zopet prodati ali dediču izročiti, bo šlo v par letih polovica posestva samo za takse. Povišanje procentov je popolnoma krivično. Ako vrednost zemlje itd. raste, se taksa ali desetek itak automatično poviša. Prej je znašal desetek 1½%. Ako sem kupil njivo za 1000 K, sem plačal 15 K. Ker je zdaj tista njiva vredna 100.000 K, znaša desetek 1500 K, če se tudi odmera zanj (1½%) ne bi nič povišala. Že radikalno-demokratsko-samostojna vlada je zvišala to na 6%, kar je bilo preveč in krivično, samostojni poslanci niso zabranili tega povišanja. Vrednost njive je stokrat večja kot v mirnem času, desetka pa je treba plačati 400krat več kot prej, zanaprej pa bi bilo treba plačati 660krat več. Srbi si pač mislijo: pri nas se itak taki zakoni ne izvajajo, Hrvati in Slovenci pa naj le plačajo! V Nemški Avstriji so naredili enkratno oddajo gotovih odstotkov premoženja, pri nas pa bi se to ponavljalo pri vsakem nakupu in prevzemanju po dedičih. Kaj takega še menda nikjer na svetu ni bilo. Še enkrat pravimo: to ni davek, to ni taksa, ampak ropanje, plenjenje, krivično odvzemanje premoženja. Tega ne dovolimo, popolnoma oropati in sleči se ne bomo pustili na noben način ne. Proti izvajanju takega roparskega davka se bomo branili. Poslancem naročamo, da najostrejše nastopijo proti temu roparskemu predlogu. Ako pa bi vendar bil sprejet, pa še enkrat izjavimo, da ga mi ne sprejmemo, da se ropati ne damo, in nič drugega ne bi bil tak zakon kot navaden rop. Vlada ali stranke, ki bi tak zakon sprejele, bi pokazale, da imajo namen nas prečane oropati. Z drugimi vsakoletnimi visokimi davki nas pridno gulijo, s tem pa bi še peti del celotnega premoženja odvzeli, v Galiciji so temu pravili, da so «zebrali.« Ako potrebujete denarja, si poiščite v Pašičevih žepih, ki si je nabral milijardno premoženje — a ne z delom — pa še, kakor so poročali časniki, davkov že nekaj let ne plačuje . . .

Hrvatski pisatelj Milan Ogrizovič — umrl. V soboto ob dveh zjutraj je v Zagrebu umrl hrvatski pisatelj dr. Milan Ogrizovič v 46. letu svoje starosti vsled zastrupljenja krvi po ubodu muhe ali ose. Tragični slučaj nenadne smrti je pobral hrvatski književnosti odlično silo, ki je bila baš sedaj v svoji najbolji perijodi. Pokojni je bil iz Senja, študiral je klasično filozofijo ter bil dolgo let srednješolski profesor, a vedno v zvezi z gledališčem. Hotel je postati dramaturg, za kar je bil ustvarjen, a tega «prilike« nikdar niso dopustile, ne poprej, ne sedaj, ker je bil vnet Hrvat-pravaš. Literarno je silno veliko delal in ljubil je književnost kot njen suženj in gospodar njene forme. Tehniko drame je poznal kot malokdo in imel je pravi instinkt dramatika. Njegova «Hasanaginica« ostane najpopularnejši hrvatski komad visoke literarne kvalitete. V «Strahinji«, «Objavljenju« in «Vučini« se koncepcija širi, polet je silnejši, kontura zrela in čvrsta in v najvišji epohi ga je zatekla smrt.

Bila mu lahka zemlja njegove vroče ljubezni, med Hrvati in prijatelji hrvatske književnosti pa večno častěn in hvaležen spomin.

Čisto nepotrebne šikane z vizumom ter potnimi listi v obmejnem in tujskem prometu. «Dunajska preša« je prinesla glede tozadevnega vprašanja zelo pameten vzgled ter nasvet, ki tudi nam ne bi škodoval, ako bi ga udejstvile naše merodajne oblasti. Švica ter Italija sta sklenili zopet znatne ter pametne olajšave z ozirom na medsebojno potno občevanje posameznikov. Sklenjeno je, da se dovoli švicarskim in italijanskim potnikom brezplačni potni vizum in vrhu tega je vpeljana karta za turiste, ki stane samo 2 franka in dovoljuje celi švicarski družini en mesec bivanja v Italiji ter tudi obratno. In s to turistovsko karto so odstranjene vse šikane potnega dovoljenja in nepotrebno drage formalitete. Švica se pač dobro zaveda, koliko blagoslova jej donaša neovirani promet tujcev in se trudi na vso moč, da olajša tujcem vstop in bivanje v svoji državi v onem prijetnem obsegu, kot je bil v navadi v predvojni dobi. Postopanje Švice glede potnih listov bi lahko tudi nam služilo v vzgled, da bi se ne obdajali napram sosednim državam z nekakim kitajskim zidom vseh mogočih potovalnih težkoč in šikan. To zapiranje mej z ozirom na potniški promet je naši državi samo v škodo. Jugoslovan se sploh mora vprašati: Zakaj so pri nas ti nepotrebni potovalni vizumi in zakaj se ne nudi mednarodnim potnikom onih potovalnih olajšav, kakor so bile v navadi v predvojni dobi? Vse konference s sosednimi državami, da se dosežejo znatne medsebojne potne olajšave, so bile dosedaj le pesek v oči potovanj željni javnosti in so povečini ostale le na papirju. Kaj za Boga milega ovira Jugoslavijo, da sama in iz lastnega nagona ne upelje enakih olajšav, kakor smo jih imeli pred vojno? Ena država bi morala začeti v tem oziru in prednjačiti z dobrim vzgledom. Druge jej bodo potem že sledile. Naše romantično lepe pokrajine so kot nalašč za tujce in ugledu države na zunaj bi pač nikakor ne škodovalo, ako bi tujci po Evropi raznesli glas, da se pri nas ne uprizarja tujcem nobenih šikan in ne povzroča dragih stroškov z lovom po dolgotrajnih formalitetah. Kakšen namen imajo n. pr. potni vizumi? Tudi najvišje oblasti so se že lahko uverile od ujedinjenja do danes, da se nam ni posrečilo zapreti prehoda skozi našo državo potom potnega vizuma onim elementom, ki so državi res nevarni. Kot nekaka straža ter kontrola nad državi nevarnimi elementi potni vizumi sploh ne pridejo v poštev in kot nekako strašilo vplivajo samo na one potnike, ki bi nas radi obiskali, a jim ni do tega, da bi lazili in prosjačili od oblasti do oblasti ter od urada do urada. Potni vizumi pridejo v poštev morda edinole v financijelnem oziru in menda državi res nekaj vržejo. Gotovo več pa bi imela država od olajšanega potnega prometa, kot pa ga ima od potnih vizumov. Vedno in vedno bi moralo časopisje povdarjati potrebo: proč s potnimi vizumi, proč s potovalnimi težkočami ob mejah! Povratek k predvojnemu medsebojnemu potnemu prometu se mora izvršiti in so tozadevne šikane le samo nekak nepotreben vojni strah.

Na drž. realni gimnaziji v Celju se prične šolsko leto 1923-24 v torek, dne 11. septembra z vpisovanjem učencev II. do VIII. razreda od 9. do 11. ure dopoldne. Sprejemni izpiti za I. razred se vrše v pondeljek, dne 10. septembra. Učenci naj se zglasijo ta dan od 8. do 9. ure dopoldne v spremstvu starišev ali njih namestnikov pri ravnateljstvu in prinesejo s seboj šolsko spričevalo in krstni list. Ob 9. uri se pričnejo izpiti. Učencem, ki so že napravili sprejemni izpit za I. razred v poletnem roku, ni treba priti k vpisovanju. Dne 12. septembra ob 8. uri dopoldne je služba božja v Marijini cerkvi, nato čitanje disciplinarnega reda in objava urnika v posameznih razredih. Dne 13. septembra ob 8. uri dopoldne se prične v polnem obsegu radni šolski pouk. Ponavljalni in naknadni izpiti se pričnejo v ponedeljek, dne 10. septembra točno ob 8. uri dopoldne in se vrše natančno po redu, ki je objavljen na črni deski.

Vojni invalidi, vdove in sirote sodnega okraja Slovenjgradec in Marenberg se v lastno korist pozivljajo, da se društvenega sestanka in veselice v nedeljo, dne 2. septembra v Slovenjgradcu (hotel Balkan) in na male gospojnice dan dne 8. septembra t. l. v Zgornji Vižingi pri Marenbergu (gostilna Razbornik, poprej Pečaler) ob 9. uri dopoldne udeleže. Na veseličnem prostoru bo podružnica vojnih invalidov v Slovenjgradcu slikala one člane, ki ne posedujejo lastnih slik za legitimacije ter popisovala in naložila matični list zamudnikov, ki se še do sedaj k popisu niso prijavili. Slikanje in popis se prične na obeh veseličnih prostorih ob 9. uri dopoldne. Ne zamudite priložnosti, ki se Vam nudi. Ob 14. uri se prične društvena veselica s plesom na prostem v prid nabave usnja za najrevnejše vojne sirote. P. n. občinstvo se uljudno vabi k udeležbi.

Prevarjena zagrebška «Riječ.« Ljubomir Dobrišič je prodajal dalje časa v Novem Sadu zagrebški demokratski list «Riječ.« Za prodane številke lista je skupil okrog 15.000 D, katere svote pa ni poslal administraciji lista, ampak je ž njo pobegnil neznano kam.

Liferantska afera. Te dni je bil v Splitu aretiran neki Dušan Kragulja, pekovski pomočnik pri vojnem liferantu Plamencu v Splitu. Plamenac ga je prijavil, da je pri prevzemanju kruha od vojne komisije utisnil v kruh utež od pol kg, da bi zvalil na njega sum komisije, da goljufa pri teži kruha, nadalje, da je zahteval Kragulja od njega 5000 D, da ga ne ovadi oblastem radi goljufanja pri tehtanju kruha. Pred policijo je Kragulja izjavil, da je opazil, kako Plamenčev vodja pekarne vsakokrat pri prevzemanju kruha od vojaške komisije utiskuje v kruh utež od pol kg ter ta kruh tehta z drugim. Pri pečenju kruha so namreč vzeli za vsaki kruh samo 115 dkg testa, mesto 120 dkg, kakor je bilo predpisano. Da se zakrije ta primankljaj, so vsakokrat pri tehtanju, kjer je bilo na tehtnici obenem 20 kruhov, pomešali tudi kruh z utežjo, katerega pa je potem Plamenčev zaupnik zopet nazaj vzel. Nekoč so se v pekariji zmotili, pa so vojakom izročili med drugim kruhom tudi hleb z utežjo. Sam Plamenac je potem odšel v vojašnico ter zahteval, da mu dajo za mornarico 10 kruhov, ki mu manjkajo, potem pa je med temi hlebi vzel tudi onega z utežjo. Plamenac je dobavljal dnevno vojaštvu 1250 kg kruha. Ako je Kraguljeva obtožba resnična, je Plamenac vsaki dan oškodoval vojni erar za 281 D. Celo afero je dobilo v roke državno pravdništvo, ki bo vodilo nadaljno preiskavo.

Po 300 letih postal naslednik ogromnega premoženja. Sarajevski listi poročajo: Pred par tedni je prišlo mestni občini v Titelu v Vojvodini obvestilo iz Čehoslovaške, da naj se poišče naslednike umrlega Adama Navratila, bivšega avstrijskega polkovnika, ker se ti nahajajo v Titelu. Občina je v resnici našla naslednike, ker je bil umrli Navratil pristojen v mesto Titel ter je istotam umrl. Hčerka njegova se je omožila s penzijoniranim nadučiteljem Gotthardom, pa je bilo obvestilo poslano njej. Ona je izpovedala, da še živi njena sestra, starka preko 70 let ter sin njenega brata, ki je uradnik policijskega ravnateljstva v Sarajevu. Iz obvestila se je videlo, da gre v tem slučaju za ogromno dedščino, ki ima zelo zanimivo historično preteklost. V začetku 17. stoletja so se uprli na Češkem plemiči proti Avstriji in med uporniki se je nahajal tudi bogati plemič Tobija Štefek. Habsburgovci pa so zmagali v znani bitki na Beli gori, s katero se je začela tudi strašna 30 letna vojna. Voditelji upora so bili večinoma polovljeni ter v Pragi obglavljeni. Med 28 uporniki je bil umorjen tudi Tobija Štefek. Ogromno Štefekovo imetje je bilo razdeljeno z imetjem drugih upornikov kralju zvestim plemičem. Štefek je imel velika posestva, gradove ter mnogo hiš po večjih čeških mestih. Vse njegovo imetje je cesar podaril vernemu knezu Lichtensteinu, v katerega posesti se je nahajalo do sedanjega časa. Zastonj so se Štefekovi nasledniki trudili, da dobe nazaj imetje svojih pradedov, ker ni bilo v Avstriji zakona, po katerem bi se moralo imetje, zaplenjeno radi veleizdaje, vrniti. Pred 35 leti je začela ponovno s procesom za povratek imetja Štefekova pravnukinja Ana Hloma, ki je s starimi dokumenti dokazovala, da je ona prava naslednica zaplenjene imovine. Njen sin-edinec, polkovnik Adam Navratil, je proces nadaljeval, vendar je pa pred rešitvijo umrl. Na temelju novega zakona pa je čehoslovaška vlada rešila, da se posestva, ki so bila zaplenjena radi veleizdaje, vrnejo lastnikom ali njihovim zakonitim naslednikom. Tako je pripadlo tudi Štefekovo imetje rodbini Navratil. Vrednost celega posestva se ceni na 170 milijonov čehoslovaških kron. Ker ima Navratil, ki se nahaja v Sarajevu, še dve teti, se bo imetje razdelilo med nje na tri dele. Kljub temu bo pa še vsakemu pripadla lepa svota od 120 milijonov din.

V pijanosti ubil brata. Te dni se je v okolici Trogira odigrala krvava drama med bratoma Matejem in Dujom Runtič iz Lečeviča. Brata sta se skupno napila, potem pa sta se začela prepirati. V pijanem stanju sta drug drugemu metala v obraz stare grehe ter se s tem tako razjarila, da je prišlo med njima do pretepa. V tem pretepu je Mate potegnil iz žepa nož ter preparal bratu trebuh. Ubil ga je na mestu, potem pa se je sam javil orožnikom.

Graditev novega hotela v Zagrebu. Zagreb, ki je postal nekak kulturni, industrijski in trgovski center naše države, dobi nov, moderen hotel, ki se že gradi v bližini glavnega kolodvora v Mihanovičevi ulici. Hotel bo največji v naši državi ter najmodernejše urejen z vsem komfortom, ki je danes mogoč. Imel bo okrog 200 sob, kopalnice, svoj kino, kavarno, restavracijo; sobe bodo kurjene centralno, stanovalcu bo v sobi na razpolago topla in mrzla voda, telefon ter razne druge ugodnosti. Graditev hotela se vrši po najnovejših izkušnjah. Zgradbo in opremo hotela, ki se bo imenoval «Esplanade«, izvrše domače zagrebške tvrdke, kar je vsekakor dokaz visokega napredka Zagreba.

Tat jih je potegnil. Hrvatsko časopisje javlja, da je nastala te dni pred neko izložbo v Novem Sadu velika panika. Nekdo je zaklical med radovedneže, da je pred izložbo paket s 50 kg ekrasita. Občinstvo je začelo bežati na vso moč izpred izložbe in šele po dolgem času je policija ugotovila, da so v onem ekrasitnem paketu čisto navadne fotografijske plošče. Nepoznan tat jih je izmaknil iz izložbe in ko je videl, da ne more neopaženo uiti z ukradenim blagom, pa je spustil paket s ploščami na tla pred izložbo in jo odkuril bogzna kam.

Mlada ljubosumnost. «Obzor« poroča, da je streljal v Zemunu neki gimnazijec na svojo ljubo iz revolverja. Gimnazijec je star 17 let in se piše Vladimir Sančaj, njegova ranjena ljuba pa ima 16 let in se zove Leposava Ramič. Pri zaslišanju je mladostni ljubosumnež izpovedal, da mu ni prav nič žal, ker je obstrelil ljubico, on pač ni mogel mirno preboleti, ker mu je dala brez vzroka ljubavno ostavko.

Iz Maribora.

Kralj Aleksander v Mariboru. Včeraj ob 2.20 popoldne se je pripeljal kralj Aleksander iz Bleda v Maribor, da si ogleda obrtno razstavo, katere pokroviteljstvo je bil sprejel. Za kraljev obisk je bilo mesto v zastavah in občinstvo ga je pričakovalo na ulicah. Kralja je pozdravil v imenu mesta župan Grčar, v imenu razstavnega odbora ravnatelj lesnega podjetja «Drave« Križnič. Kralj se je zahvalil za pozdrave, si ogledal razstavo in prijazno govoril z raznimi razstavljalci. Glede razstavljenih predmetov se je izrazil pohvalno in naročil pri pletarni Antloga garnituro pletenega pohištva, mizo in šest stolov. Malo pred pol peto uro je kralj zapustil razstavo in se odpeljal s spremstvom iz Maribora proti Bledu.

Nekaj o novem, a strašnem škandalu na mestnem pokopališču. Povsod po Pobrežju se govori, kaj da je uganjal grobokop Ferleš že najbrž dolgo časa na mestnem pokopališču na Pobrežju. Grobokopa in njegovo ženo so zaprli, napravili hišno preiskavo in tamkaj so našli obleko, katero je grobokop slačil mrličem in jo potem prodajal. Mestno pokopališče nadzoruje ali bi vsaj moral nadzirati mestni pogrebni zavod in potem se ne bi zgodil zločin, kot smo ga zopet doživeli. Javnost je radi te nečuvene oskrumbe mrličev upravičeno razburjena in ta grozni zločin se ne bo pozabil leta in leta. Saj se ljudje spominjajo z grozo onega mariborskega grobokopa, ki je pred leti in leti izkopaval mrliče, trupla razsekaval in s človeškim mesom pital svoje svinje. Sedanji grobokop Ferleš še sicer ni bil tako daleč, a kdor se enkrat v svoji brezmejni podivjanosti izpozabi tako daleč, da se loti obleke rajnega v krsti in še najbrž celo v grobu, je zrel tudi za vsak drug zločin nad mrličem. Mestni pogrebni zavod bi bil moral na vsak način na tega lopova bolje paziti in skrbeti za to, da se jama zagrne vpričo kakega zanesljivega nastavljenca pogrebnega zavoda. Ravnokar omenjena oskrumba mrličev bo dvignila pri občinstvu veliko prahu, ogorčenje in to čisto upravičeno, kajti tak zločin se zgodi redkokedaj .O groznem slučaju človeškega hijenstva še bomo poročali.

Takih koncesij pač ni treba. Težki bolniki iz mariborske javne bolnice nas prosijo, da objavimo sledečo upravičeno pritožbo: Rapočevo gostilno «Tržaški dvor« je vzel v najem neki M. Čigoj. Sedaj bi rad napravil za krčmo reklamo potom muzike. Vsako nedeljo ter praznik svira v gostilni močna godba od 3. ure popoldne do enajstih ponoči in to tik pred bolnico, kjer leži ravno nasproti gostilni tolikanj bolnikov. Krčmar dobro zna, kako to muziciranje, vpitje ter petje vznemirja težke bolnike, a kaj to njemu mar, samo da «gre kšeft.« Če se noče zavedati krčmar, kar bi bila njegova dolžnost, pa bi se morala policija, ki mu daje dovoljenje za godbo pozno v noč. V tem slučaju se mora policija v imenu človekoljubnosti zganiti ter krčmarju prepovedati ta vsakonedeljski, za težke bolnike neznosni dirindaj.

Delo so ustavili delavci v delavnici južne železnice in sicer včeraj ob 9. uri predpoldne. Do obustave dela je prišlo radi tega, ker je od delavstva en del zahteval čezurno delo, drugi pa so bili proti. Delavci pa so se pobotali med seboj in delo se je nadaljevalo v normalnem teku od 11. ure predpoldne naprej.

Ravnateljstvo zasebnega ženskega učiteljišča šolskih sester v Mariboru sporoča vsem učenkam in gojenkam, da naj se vrnejo dne 11. septembra t. l. Ponavljalni in sprejemni izpiti so pa že dne 7. sept.

Na ljudski šoli Lajtersberg-Krčevina je vpisovanje učencev dne 1. septembra od 8. do 11. ure in dne 2. septembra od 9. do 11. ure.

Ginekolog med. dr. Toplak ne ordinira do dne 10. septembra.

Srečolov v prid bolnice na obrtni razstavi. Ker nism omogli dobiti pravočasno uradnega dovoljenja, je sklenil društveni odbor, da priredi z zbranimi darovi veliko tombolo v prid zbirke za otroško bolnico. Tombola se bo vršila na Glavnem trgu, čim dobimo uradno dovoljenje ministrstva v Beogradu. Vsem našim cenj. trgovcem pa, ki so nam s svojimi prispevki omogočili prireditev tombole, izrekamo našo prav prisrčno zahvalo. — Mariborsko slovensko žensko društvo.

IV. izkaz darov za avtomobilski sklad Prostovoljne požarne brambe na Pobrežju pri Mariboru. Žohar Drago, posestnik na Pobrežju, 100 D; Hohnjec Miha, pos. na Pobrežju, 100 D; Jerausch Makso, trgovec v Mariboru, 100 D; rodbina Frank, posestvo na Pobrežju, 150 D. Lepa hvala! Zbirka se nadaljuje. — Načelstvo.

KNJIŽEVNOST.

Aljaževa Slovenska Pesmarica I. in II. del. Tisk in založba Družbe sv. Mohorja na Prevaljah. III. izdaja. Stane vsak del broš. 27 D. Nobena zbirka ni zanesla tako globoko in tako na široko slovenske umetne in narodne pesmi kot Alješeva Pesmarica. Že II. izdaja je popolnoma pošla, neprestano pa dohajajo nova naročila za Pesmarico. Zato je Mohorjeva družba priredila novo, III. izdajo. Iz te pa je izločila nekaj pesmi, ki jih je povojna doba sama črtala ali pa so jih izločili glasbeniki kot manj prikladne. Namesto njih pa so se prevzele v zbirko nove pesmi raznih skladateljev.

Križana usmiljenost ali življenje sv. Elizabete. — Spisal dr. Alban Stolc. Z dovoljenjem pisateljevim poslovenil p. Herzigon Majar. III. izdaja. Izdala in založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah. Cena broširanemu izvodu 24 D, vezanemu 7 D več. Ni bilo brez povoda, da je Mohorjeva družba priredila še III. izdajo življenje pisa te velike svetnice, ki je umela do dna Zveličarjevo zapoved o ljubezni do bližnjega.

Družba sv. Mohorja na Prevaljah je izdala v drugi, predelani izdaji «Lisico zvitorepko«, živalske pravljice za mladino, zbral ravnatelj Josip Brinar. — Mladina, kakor tudi vsi ljubitelji prirode posegajo s posebnim veseljem po knjigah, ki prinašajo mične dogodbe iz živalskega življenja. Zato se je tudi Brinarjeva zbirka živalskih pravljic tako udomačila med nami, da je ime lisice zvitorepke že postalo v Sloveniji vobče navadno, kakor na primer pri Francozih ime Renard in pri Nemcih Reinecke ali pri Srbohrvatih naziv Lija. Cena je 19 D. — Vse te knjige se dobijo v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Cerkvenim zborom! Izdal sem v svoji zalogi: Staroslovensko mašo za mešani zbor, part. 25 D, glasovi po 5 D. Maša je obdelana po senjskih staroslovenskih tradicijonelnih melodijah. «6 evharističnih pesmi« za mešani zbor, part. 15 D. Skladbe morajo vsakega zadovo-

tjiti; papir je najboljše kvalitete. Denar se naprej pošlje ter priloži za poštnino, pošilja se tudi s povzetjem. Naroča se na naslov: Karlo Adamič, p. Koprivnica, Hrv. Dobivajo se tudi po knjigarnah.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

42

«Kaj?«

«Koga bom našel v obednici «točno ob enih«.«

««Dušico« seve! Pa ne poznate ga!«

«Ne. Spoznal ga bom.«

«Andrej ga bo posvaril!«

«Ne verjamem. Ko ste ga po tistem valčku zapustili, je obstal na mestu in gledal za vami. Njegov čudni pogled mi je povedal, da se je med vama nekaj pripetilo. Ali ni često naravno, da sem ugibal in uganil, kaj je tisto bilo —. Stopil sem k njemu in zapletel mladega gospoda v dolg in zanimiv razgovor o — o najnovejših skladbah in koncertih. Tako dolgo, da je prišla neka dama ponj. Peljal jo je k večerji.«

«In potem —?«

«Nisem ga izgubil iz oči. Po večerji ga je prijela za rokav gospa Portarles ter se ga je lotila v zanimivi zadevi njegovih odnošajev do gospodične Suzane Tournay. Prepričan sem, da ga ne bo izpustila, dokler zadeve temeljito ne prerešeta, kar ga bo zamotilo najmanj četrt ure. In sedaj je pet minut pred eno.«

Odgrnil je zastor, ki je zakrival vstop v dvorano, in mignil Margareti.

V oddaljenem kotu sta stala gospod Andrej in gospa Portarles v globokem, resnem pogovoru —.

«Mislim, lepa gospa«, je dejal s samozavestnim smehljajem, «da bom čisto zanesljivo našel v obednici človeka, ki ga iščem —.«

«Utegne jih biti več!«

«Vsakemu, ki bo ob enih v obednici, bo sledil eden mojih ljudi. Eden, dva, morebiti trije bodo odpotovali jutri na Francosko. In eden izmed njih je gotovo «Dušica«.

«Da — in?«

«Tudi jaz odpotujem jutri v Francijo. Papirji, ki smo jih našli onidan v «Zadovljnem ribiču« pri gospodu Andreju Foulkes, govorijo o okolici Calaisa, o krčmi «Pri sivi mački«, ki jo dobro poznam, in o samotni koči na obrežju, o«Blarichardovi koči«, ki mi ni znana, ki jo pa moram najti. Na teh krajih, tako naročajo pisma, bo izdajalski grof Tournay, katerega hočejo jutri spraviti na Angleško, srečat zaveznike in pomočnike «Dušice«. — Pa zdi se, da ne bo poslal svojih pomočnikov, ker pravi, da hoče sam «odpotovati jutri«. Dobro. — Eden tistih, ki jih bom našel «točno ob enih« v obednici, bo jutri potoval v Calais. Šel bom za njim in zasledoval ga bom na kraj, kjer ga pričakuje izdajalski begunec. Kajti ta človek, lepa gospa, ta človek je mož, ki ga iščemo že skoraj leto dni, mož, čigar podjetnost me grozi uničiti, čigar iznajdljivost in pretkanost je izjalovila vse moje načrte, čigar drznost, me je osupnila, mene, ki sem videl že marsikateri drzni udar v svojem življenju, — ta človek je «Dušica«.

«In Armand?« je vprašala proseče.

Ali sem kedaj prelomil dano besedo? Obljubim vam da vam pošljem njegovo neprevidno pismo, — pismo, ki na njem visi njegovo življenje — po posebnem selu, ko odpotuje «Dušica« na Francosko in jaz z njim. Še več, zastavim vam častno besedo Francije, — tisti dan, ko dobim v pest nadležnega Angleža, se bo vrnil Armand Just na Angleško, v naročje svoje ljubljene sestre.«

In globoko, izbrano se je priklonil, pogledal na uro ter se izmuznil iz sobice.

Zdelo se je Margareti, da čuje njegov mačje rahli korak skozi šum plesne dvorane, skozi glasove godbe, skozi smeh in govorjenje, da čuje, kako se plazi po sprejmeni dvorani, kako gre po stopnicah, odpira vrata obednice —. Usoda je odločila, prisilila jo je, da je govorila, da je zagrešila zločin, izdajstvo iz ljubezni do brata —.

(Dalje prihodnjič).

«Pekatete«, to je jed! Rad jih je gospod in kmet! — So najcenejše, ker se zelo nakuhajo.

«Pakatete« so predrage, pravi kdo. Kdor pa jih je preskušal, se je prepričal, da so vzlic višji ceni cenejši, ker se zelo nakuhajo in se jih manj potrebuje.

P. n. občinstvo se ponovno opozarja, da upravništvo na vprašanja brez priložene poštnine ne odgovarja.

ZAHVALA.

Za mnogostransko ustmeno in pismeno izraženo nam sočutje in sožalje povodom izgube naše ljubljene hčerke

Gizele

izrekamo vsem najprisrčnejšo zahvalo. — Dolžnost pa nas veže posebej se zahvaliti č. g. kaplanu Brezniku, ki je čestokrat obiskal in tolažil bolnico ter jo večkrat spreviel s sv. zakramenti za umirajoče, gdč. učiteljici Ambruš, koja je tako pogostoma stala ob bolniški postelji in tudi v nočnih urah bedela pri bolnici, g. dr. Skaza za vestno zdravniško pomoč, darovalcem prekrasnih vencev in šopkov, domačim pevcem za tolažbepolni žalostinki na domu, oziroma ob odprtem grobu, g. dr. Milanu Gorišek, ki je blagotno dovolil, da se zemeljski ostanki blage pokojnice do izvršitve lastne rodbinske grobnice položijo v grobnico rodbine Gorišek, končno vsem domačinom in tujcem, ki so našo ljubljenko spremile v tako častnem številu na njeni zadnji poti.

Ruše, 26. avgusta 1923.

Globoko žalujoča rodbina Lasbacher.

Dijak ali dijakinja se sprejme na hrano in stanovanje. Glasovir na razpolago pri M. Ornik, Maribor, Aleksandrova cesta 64. 514

Dve mali učenki sprejme na stanovanje in hrano Kuhar, Slovenska ulica 16, Maribor. Vpraša se od 11. do ½2. ure.

Najel bi krčmo na deželi na Štajerskem. Ponudbe pod «krčma 199« na upravo lista. 922

Samostojna gospodinja za vodstvo posestva na deželi, ki je dobro vpeljana v vseh panogah gospodarstva, se takoj sprejme. Ponudbe pod «stalna služba« na upravo. 502 2—1

Jetika

Zdravnik dr. Pečnik zdravi bolne na pljučih vsaki petek v Št. Jurju ob juž. žel. Čitajte njegove tri knjige o jetiki, v vseh knjigarnah. 522

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica štev. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od 1. avgusta 1923 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti,

po 6%

in stalnejše vloge po dogovoru.

TOVARNA KANDITOV

FR. ROZMAN

MARIBOR, — ALEKSANDROVA CESTA 57

priporoča

vse vrste kanditov (bonbone) po najnižjih brezkonkurenčih tovarniških cenah!

Zahtevajte cenike!

Telefon 436. 503 Telefon 436

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHE, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Širite „Stražo“!

Oglasi v „Straži“ imajo najboljši uspeh!

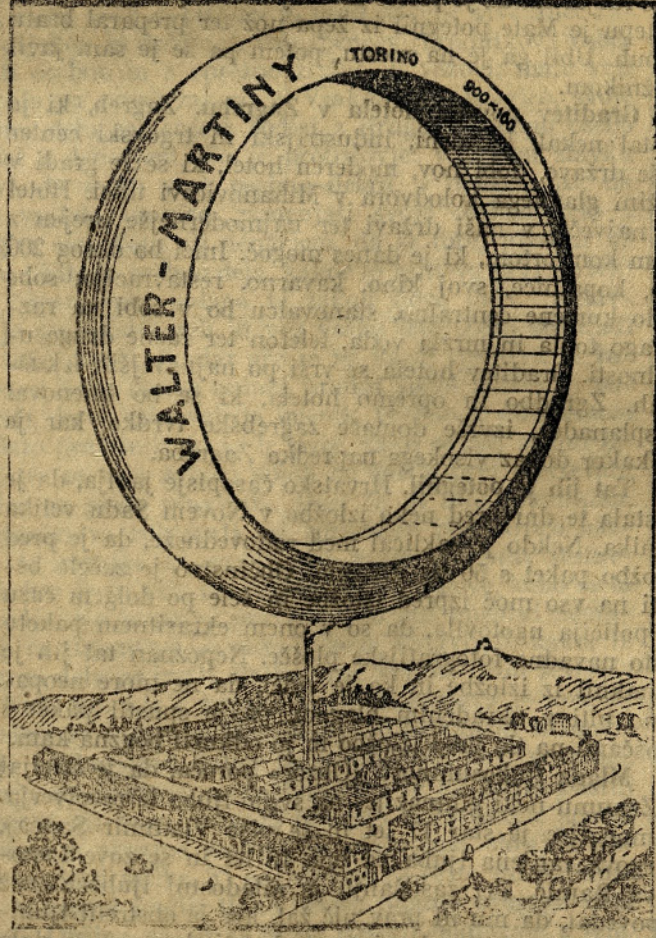

„Svetla“

d. d.

PODRUŽNICA MARIBOR

Gosposka ul. 20. Telefon št. 133

Tovarniška zaloga polnogumijastih obročev, pnevmatike in vsake vrste tehniških gumijevih cevi, autodelov in vsakovrstnega auto-materijala.

V centrali na razpolago:

Stiskalnica za montiranje polnogumijevih obročev.

Velika zaloga elektro-materijala.

Zastopstvo svetovnih tovarn.

CENTRALA LJUBLJANA

Rimska cesta 2. Telef. 588 Hilšerjeva ul. 5.

PODRUŽNICE:

Dunajska c. 20. ZAGREB — Mestni trg 25 BEOGRAD

Solidna in točna postrežba! — Cene brez konkurence!

Največja izbera vseh vrst sukna, platna, etaminov in drugega modnega blaga

MASTEK & KARNIČNIK, MARIBOR, GLAVNI TRG 16

Nizke cene! Solidna postrežba. — Poštni nameščenci na obroke! 872

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. Odgovorni urednik: Vlado Pušenjak. Izdaja konzorcij «Straže.«